

Бесіди на морально-етичну тему.

Молодший дошкільний вік

Завдання

Виховувати любов до батьків і членів сім'ї. Розвивати готовність до спільної з дорослими діяльності. Виховувати інтерес до людей: довіру до вихователя, увагу до вимог дорослих, доброзичливе ставлення до товаришів. Учити відчувати настрій близьких, знайомих людей та однолітків, відгукуватися на стан іншої людини (допомогти, приголубити, втішити).

Бесіда №1

Бесіда на морально-етичну тему: «Життя – це щастя»

Мета: розвивати уявлення дитини про красу і щастя людського життя, допомогти відчувати радість від того, що ми живемо, виховувати вдячність тим, хто подарував життя.

Матеріал: лялька.

Хід бесіди.

Пропонуємо дітям звернути свою увагу на оточуючі їх предмети, об'єкти довкілля, діяльності людей.

Запитання до дітей.

Навіщо вони це роблять? Їм подобається ходити на роботу? Чи їм хтось наказує це робити?

Так діти, вірно, їм це подобається, адже вони хочуть допомогти іншим людям, і роблячи добро в них на душі стає світло і затишно. Вони радіють тому, що живуть і можуть допомогти іншим, виростити дітей, і бути щасливим. Давайте з вами розглянемо ляльку. Які в ній схожості і відмінності з людиною. Яка перевага людини? Так, правильно, перевага в тому, що вона може жити і радіти життю. Тож давайте радіти й нести радість іншим.

Гра "Чарівні слова".

Слухання колискових пісень.

Бесіди на тему: "Що означає—жити?", "Хто дарує нам життя?"

Узагальнення. Життя—це велике щастя.

Спасибі тим, хто дав його нам!

Бесіда №2

Бесіда на морально-етичну тему: «Що таке співчуття»

Мета: ознайомити дітей з емоційними проявами людини; вчити враховувати почуття інших людей, уміти співчувати, співпереживати; розвивати уяву; виховувати повагу до людей.

Матеріал: картини за змістом бесіди.

Хід бесід

У житті, казках, у кінофільмах люди посміхаються і плачуть, радіють і сумують.

Сьогодні ми помандруємо до країни людських почуттів. А ось про яке з почуттів ми будемо говорити, спробуємо з вами зрозуміти, розглянувши цю картину.

Розгляд картини «Добрим будь – пожаліти другане забудь».

Діти разом з вихователем розглядають її зміст.

Ситуація «Співчуття і доброта»

Вихователь пропонує дітям морально – етичну ситуацію. Діти оцінюють персонажів, їхні вчинки.

Вправа «Хто виявив співчуття»

Оцінювання дітьми поведінки песика.

Мене сварили мама з татом,

Що я, мовляв, такий – сякий,

А вірний друг мій. Пес кудлатий,

Прийшов до мене залюбки,

Довірливо у очі глянув –

І не такий я вже поганий! Вправа «Кому ви біле співчуваєте» (робота з демонстраційним матеріалом)

Вихователь. Діти, сьогодні ми побували в країні людських почуттів, навчилися співчувати людям.

- Діти, а якщо у друга трапиться горе, щоб ви зробили?

- Як необхідно ставитися одне до одного?

- Ставтеся одне до одного так, як би ви хотіли, щоб друзі ставилися до вас.

Бесіда №3

Бесіда на морально-етичну тему:

«Найдорожчі люди».

Мета: прищеплювати почуття вдячності за життя. Розкривати значення почуттів любові дітей до батьків, батьків до дітей. Учити бути уважними, допомагати, завжди виявляти співчуття.

Хід бесіди.

Розмови про маму й тата.

Складання з допомогою вихователя сюжетів з родинного життя.

Малювання на тему родинних взаємин "Ми разом — сім'я".

Ігрові вправи (ласкавий дотик, добрий погляд, думка про дорогу людину).

Виготовлення сюрпризів-подарунків близьким людям.

Бесіда "Що можна дарувати щодня?" {Усмішка, поцілунок, ласкаве слово — способи прояву любові до близьких нам людей}

Бесіда "Мама і тато — найдорожчі у світі люди". Узагальнення. Ми для мамусі й татуса — найбільша радість у житті.

Бесіда №4

Бесіда на морально-етичну тему: «Подяка за добро».

Мета: пояснити дітям, що дорослі повсякчас про них дбають, створюють умови для

гарного життя, захищають. Тож добрі вчинки дітей — найкраща нагорода дорослим за доброту. Закріпити почуття захищеності, що ґрунтується на взаємній довірі та любові дітей і дорослих.

Ігри на розвиток симпатії: "Лялька заблукала...", "Самотній ведмедик", "Хто хоче мати друга?".

Розмови вихователя з дітьми про рідних людей: "Мої найближчі люди", "Я і моя мама", "Мій тато — найдобріший", "Моя бабусенька", "Дідусь наш наймудріший".

Бесіда "Хто піклується про нас у садочку повсякчас?".

Розповіді вихователя "Коли я була маленькою...".

Ігри-вправляння у встановленні стосунків з іншими людьми: як вітатися, виявляти турботу, запитувати про здоров'я, поступатися місцем.

Узагальнення. Наші близькі завжди дбають про нас, тож будемо вдячні їм за це.

Бесіда №5

Бесіда на морально-етичну тему: «Людина живе добром».

Мета: дати дітям уявлення про добро.

Розвивати в дітей прагнення робити добрі вчинки, не допускати в серце негативне ставлення до людей. Виховувати доброзичливість, готовність прийти на допомогу.

Хід бесіди.

Гра "Подорожу Царство Доброти".

Ігрові вправи-перевтілювання у тепле сонечко, весняний дощик, лагідний вітерець, добре серце, ласкаву усмішку.

Вправи: "Просимо сердечного тепла у

Сонечка", "Віддаємо тепло іншим людям".

Бесіда "Добрі почуття".

Узагальнення. Серце людини сповнене доброти.

Доброта людину зігріває, робить потрібною іншим людям.

Даруй людям гарний настрій, — і гарний настрій буде в тебе.

Бесіда №6

Бесіда на морально-етичну тему: «Як любити людей».

Мета: розвивати інтерес до людини. Дати знання про те, що всі люди різні, цікаві й важливі. Виховувати бажання співпереживати, приносити радість, дбати про людей.

Хід бесіди.

Розповіді вихователя про взаємини дітей, дорослих, людей похилого віку: "Сонце у кожній людині".

Ігрові вправи: "Я — чарівник", "Ми — сонячні люди".

Психотехнічні ігри: "Передаємо тепло серця й добро одному", "Поділися усмішкою, і до тебе усмішок повернеться багато".

Бесіда "Лагідні слова".

Малювання "Країна сонячних людей".

Узагальнення. Люби людей, і люди любитимуть тебе.

Бесіда №7

Бесіда на морально-етичну тему: «Люди і я»

Мета: розширювати уявлення про людей.

Учити виявляти доброзичливе ставлення до них, прагнути до взаємодії. Збагачувати позитивний досвід добрих почуттів,

вчинків та взаємин. Формувати навички ввічливого спілкування.

Хід бесіди

Бесіди: "Яких людей я знаю", "З ким добре гратися", "Мої друзі", "Мирися, мирися, мирися..".

Розповіді про дорослих та однолітків: якими їх бачить дитина, якими б вона хотіла їх бачити.

Розігрування казкових сюжетів "Голос серця", "Промінь доброти".

Ігрові вправи та психотехнології:

"Передаємо тепло одне одному", "Миттєвості радості", "Засвітити сонце в своєму серці (згадати добро інших) та зігріти ним людину". Розповіді вихователя про доброзичливість, уважність, ввічливість.

Вправи на вживання ввічливих слів та виразів.

Узагальнення. Той, хто дивиться на людей ширими очима, відчуває сердечне тепло, говорить ввічливі слова, — щасливий, бо у відповідь отримує те саме.

Методика «Вивчення усвідомлення дітьми моральних норм»

Підготовка дослідження.

- Придумати 3-5 незакінчених ситуацій, що описують виконання і порушення моральних норм з урахуванням віку дитини;
- Підготувати 10-12 картинок, на яких зображені позитивні і негативні вчинки дітей;
- Вірш Є. Благініної «Подарунок»;
- Нову яскраву іграшку.
- Скласти і вивчити напам'ять питання для бесіди.

Проведення дослідження. Проводяться всі серії індивідуально з інтервалом в 2-3 дні

або за вибором; беруть участь одні й ті ж діти.

Перша серія. Дитині говорять: «Я буду тобі розповідати історії, а ти їх закінчи».

Приклади ситуацій

1. Діти будували місто. Оля не хотіла грати. Вона стояла поруч і дивилася, як грають інші. До дітей підійшла вихователька і сказала: «Ми зараз будемо вечеряти. Пора складати кубики в коробки. Попросіть Олю допомогти вам». Тоді Оля відповіла ... Що відповіла Оля? Чому?

2. Каті на день народження мама подарувала красиву ляльку. Катя стала з нею грати. Тут до неї підійшла її молодша сестра Віра і сказала, «Я теж хочу пограти з цією лялькою». Тоді Катя відповіла ... Що відповіла Катя? Чому?

3. Люба і Саша малювали. Люба малювала червоним олівцем, а Саша - зеленим. Раптом Любін олівець зламався. «Саша, - сказала Люба, - можна мені домалювати картинку твоїм олівцем?» Сашко їй відповів ... Що відповів Саша? Чому?

Пам'ятайте, що в кожному випадку потрібно домагатися від дитини мотивування відповіді.

Друга серія. Дитині дають картинки із зображенням позитивних і негативних вчинків однолітків і кажуть: «Розклади картинку так, щоб з одного боку лежали ті, на яких намальовані хороші вчинки, а з іншого - погані. Розкладай і пояснюй, куди ти покладеш кожену картинку і чому».

Третя серія включає 2 підсерії.

Підсерія 1 - дитині читають вірш Є. Благініної «Подарунок», а потім ставлять питання: Яка іграшка була улюбленою у дівчинки? Шкода чи ні їй було віддавати жабку подрузі? Чому ж вона віддала іграшку? Правильно чи неправильно вона зробила? Як би ти вчинив, якби твоя

улюблена іграшка сподобалася твоєму другові? Чому?

Підсерія 2 - беруть участь ті ж діти. Експериментатор створює ситуації, в яких діти повинні поділитися іграшками. До кімнати, де проходить дослідження, запрошують спочатку одну дитину, показують йому нову яскраву іграшку і пропонують пограти з нею. У момент, коли дитина найбільш захоплений грою, запрошують другого. У протоколі фіксують поведінку, мова і емоційні реакції дітей.

Обробка даних. Аналізують, наскільки усвідомлені дітьми моральні норми і як це залежить від віку дошкільнят. Відповідно розподіляють випробовуваних по 4 рівнями усвідомлення моральних норм:

1. Дитина називає моральну норму, правильно оцінює поведінку дітей і мотивує свою оцінку.
2. Дитина називає моральну норму, правильно оцінює поведінку дітей, але не мотивує свою оцінку.
3. Дитина оцінює поведінку дітей як позитивне чи негативне (правильно чи неправильно, добре чи погано), але оцінку не мотивує і моральну норму не формулює.
4. Дитина не може оцінити вчинки дітей.

У третій серії зіставляють реальне і передбачуване поведінку дітей і роблять висновок про те, наскільки вони відповідають один одному, як це відповідність залежить від віку.

Старший дошкільний вік

Бесіда №1

Бесіда на морально-етичну тему: «Кого ми називаємо людиною»

Мета: збагачувати уявлення про людей, їхні взаємини, душевні стани. Розвивати чуйне ставлення до людей. Учити розуміти емоції

людини та відповідно реагувати на них.
Поглиблювати уявлення про свої
можливості, досягнення, розвивати
почуття власної гідності.

Хід

Бесіди: "Що таке душа людини?", "Любов живе у
нашому серці". Дати уявлення про те, що люди
— господарі своїх почуттів, а почуття —
живий відгук на все, що відбувається.

Розповіді з досвіду дітей "Коли мені було
добре", "Як я був щасливий".

Гра "Різноколірні парасольки".

Подорож до казкової Країни Душевності.

Гра "Чарівна квітка (пелюстки — наші
бажання)".

Малювання "Що є в домі вці наших почуттів".

Продовження розповіді вихователя, яка
починається словами: "Добрий хлопчик
побачив...", "Старенька бабуся...", "Дівчинка
загубила іграшку..." тощо.

Ігри на розвиток "мови почуттів".

Узагальнення. Кожна людина має душу. Її
треба берегти та поважати — і свою, і душі
інших людей.

Бесіда №2

**Бесіда на морально-етичну тему: «Мої
найулюбленіші люди»**

Мета: учити бачити красу близьких людей,
розуміти душевні стани близьких.

Розвивати навички турботливого
ставлення до них.

Хід

Бесіди про маму, тата, бабусь, дідусів,
братиків та сестричок: "Любов до мами", "У
кого батько, в кого мати — тому з ким
розмовляти, в кого братики, сестрички —
тому з ким погуляти", "Рід. Родовідне

дерево".

Розповіді дітей: "Моя родина", "Традиції нашої сім'ї", "Свята у нашому домі".

Душевні роздуми "Якби я була мамою моєї мами...", "Добрі руки бабусеньки", "Чому татко найсильніший" та ін.

Придумування та розігрування ситуацій морального змісту: "Старший і молодший", "Приїзд родичів", "Ідемо на гостину до бабусі".

Аналіз актуальних для дітей життєвих подій, що відбулися з ними та членами їхніх родин.

Душевне налаштування: "Як піклуватися про найрідніших людей щодня".

Ігри в сім'ю.

Узагальнення. З родини йде життя й доля людини.

Бесіда №3

Бесіда на морально-етичну тему: «Людина серед людей»

Мета: формувати уявлення про те, що людина сильна своїми зв'язками з іншими людьми.

Збагачувати душу дитини почуттями радості та захоплення. Розвивати відповідальність, щирість, відвертість.

Хід

Бесіди: "Ти не один", "Ти живеш серед людей". Читання та обговорення оповідань Василя Сухомлинського з книги "Хрестоматія з етики".

Розповіді вихователя про цікавих людей. Розповіді з досвіду дітей: "Кого я вважаю справжньою людиною", "З ким би я хотів зустрітися в житті".

Ігрова вправа "Вогник душі" (вправління в проявах доброти й приязні).

Малювання свого майбутнього.

Заняття: "Наші імена", "Ми всі такі різні й неповторні", "Хлопчик і дівчатка — які вони?".

Узагальнення. Люди сильні один одним. Трої, цінувати життя й добре ставлення до тебе інших людей.

Ми цікаві своєю неповторністю та несхожістю на інших.

Бесіда №4

Бесіда на морально-етичну тему:

«Милосердя»

Мета: розвивати розуміння моральності.

Формувати уявлення про суть милосердя як важливого прояву моральності людини.

Підтримувати позитивні вчинки дітей, збагачувати їхній досвід гуманної поведінки. Виховувати прагнення бути милосердними.

Хід

Бесіди: "Що для людини наймиліше?", "Кого люди люблять?", "Де живе добро?".

Розповіді вихователя про совість і доброту як внутрішній голос людини.

Ігри-аутотренінги: "Сонячне тепло", "Світло душі", "Сила добра".

Хвилини доброти: налаштування на сонячну любов, добро, тепло та світло.

Ігри-тренінги: "Сонячний зайчик у серці", "Світло нашої любові".

Розігрування епізодів з життя.

Розв'язування проблемних ситуацій — аналіз моральних категорій: "нагорода за добро", "глухе серце", "голос совісті".

Чарівна "Скриня добрих справ" у групі (розповіді дітей про добрі вчинки).

Узагальнення. Милосердя — ознака справжньої людини.

Бесіда №5

Бесіда на морально-етичну тему: «Дружба і товаришування»

Мета: розвивати уявлення про дружбу й товаришування як прояв людяності. Закріпити поняття турбота, щирість, взаємодопомога. Розвивати прагнення встановлювати добрі стосунки з людьми. Спонукає до дружніх і товариських взаємин з однолітками, привчати до відповідальності за свої вчинки, гуманного ставлення до іншої людини.

Хід

Бесіди про дружбу і товаришування:

"Справжній друг — який він?", "Дружба — велика сила".

Розповіді дітей про своїх друзів.

Малювання на тему "Про якого друга я мрію".

Психотехнічні вправи: "Тепло рук друга", "Знайди друзів".

Театралізовані вправи: "Незнайко та його друзі", "Як Крокодил Генашукав друзів".

Узагальнення. Друг — це той, з ким тобі надійно, на кого ти можеш в усьому покластися.

Бесіда №6

**Бесіда на морально-етичну тему:
«Багатство спілкування»**

Мета: розвивати уявлення про значення спілкування в житті людини, про те, що воно є засобом впливу на думки, почуття, поведінку людей. Учити передавати словами багату палітру людських почуттів. Формувати навички гуманістичного спілкування. Збагачувати "мову почуттів1",

наповнюючи її гуманним змістом та
ввічливими формами.

Хід

Бесіди про спілкування як прояв інтересу
до людей: "У Країні Ввічливості та Доброти".
Розповіді дітей про їхній досвід
спілкування.

Обговорення питань культури спілкування,
що цікавлять дітей.

Створення кодексу ввічливого
спілкування.

Розігрування життєвих ситуацій
спілкування з досвіду дітей.

Ігри-тренінги на виховання культури
спілкування.

Вправа "Зичимо добра".

Узагальнення. Щире спілкування — життя
окраса.

Бесіда №7

**Бесіда на морально-етичну тему: «Доброта —
найвища чеснота»**

Мета: розвивати уявлення про моральні
якості людини, про те, що люди гарні душею,
добрим вчинками. Учити власним добрим
вчинкам. Виховувати доброту,
турботливість, відповідальність.

Хід

Бесіди про добре ставлення до людей,
природи, речей.

Обговорення добрих вчинків відомих дітям
літературних персонажів.

Складання дітьми розповідей про добре
ставлення до казкових персонажів: "Хто
допоміг добрій дівчинці шукати братика?",
"Чому Принц знайшов Попелюшку?", "Що
потрібно Бабі-Язі, щоб стати доброю?".

Розгляд репродукцій художніх портретів дітей. Визначення внутрішнього емоційного стану тих, хто на цих картинах зображений. Колективне складання казки "Пригоди Доброї людини".

Інсценування "Школа Добра й Любові".

Ігри-тренінги: "Вогники доброти у нашому мовленні", "Усмішка — дзеркало душі".

Бесіда "Будь хазяїном своїх вчинків".

Узагальнення. Доброта — мова нашого серця.

Бесіда №8

Бесіда на морально-етичну тему: «Взаємини з людьми»

Мета: розвивати уявлення дітей про значення добрих взаємин у житті людини. Збагачувати особистісну етичну культуру. Вчити аналізувати себе, хороше та погане в думках, справах та вчинках. Виховувати прагнення творити добро.

Хід

Бесіди: "Коли людина почувається щасливою?", "Для чого людині бути серед людей?", "Як добро повертається до того, хто його робить?".

Розповіді дітей з власного досвіду "Добрий спогад".

Колективне складання кодексу Товариства Добрих Справ.

Виконання пісень про доброту.

Гра "Перетворення недобрих слів на добрі".

Узагальнення. Поспішайте робити добрі справи.

Бесіда №9

Бесіда на морально-етичну тему: «

»

Мета: сформувати уявлення про довіру до людей як складову духовності людини. Збагачувати етичну культуру через розширення поняттєвого апарату дітей у сфері людських взаємин. Удосконалювати практичний досвід проявів сердечної доброти та любові до людей, які навколо.

Хід

Бесіди: "Що живе в душі людини?", "Чому слід довіряти людям?", "Як поводитися, зустрічаючись з незнайомими людьми?".
Складання дітьми творчих розповідей "Якби я був чарівником, то зробив би людей..."
Зображення дітьми улюбленого казкового персонажа в малюнках, інсценівках, складання розповідей про його моральні якості.
Психотехнічні ігри: "Я — добра Фея", "У зачарованому царстві", "Дзеркало наших відносин".
Складання розповідей "Довіра — що це таке?".
Розв'язання практичних життєвих ситуацій етичного змісту.
Узагальнення. Хочеш жити у злагоді зі світом — довіряй людям.

Бесіда №10

Бесіда на морально-етичну тему: «Людяність — талант любові й добра»

Мета: узагальнити уявлення дітей про значення людяності. Поглиблювати досвід гуманної поведінки дітей. Сприяти усвідомленню ними значення духовно-моральних заповідей. Формувати потребу в творенні добра.

Бесіди про красу добрих вчинків і почуттів.

Хід

Гра "Вітаємося зі світом".

Творчі ігри з виховання емоційної культури.
Розповіді дітей про дотримання норм
людяності у колі сім'ї: "Як потрібно
піклуватися про маму?", "Чи вмієш ти довіряти
молодшому братикові?", "Як виявити любов до
тата?" тощо.

Ігри: "Зазирни у мамині очі", "Батьківська
усмішка".

Аналіз та практичне розв'язання життєвих
ситуацій.

Узагальнення. Люби людей — будеш
щасливим.

Етична бесіда на тему **ДРУЖБА** (старший дошкільний вік)

Мета: виховувати високу моральність,
сформувані у дітей поняття дружби,
спонукати до товаришування, розвивати
діалогічне мовлення.

Хід:

І частина

- Дітки, погляньте на картинку:

- Кого ви бачите на ній?
- Хлопчика і дівчинку.
- Як ви думаєте, хто вони?
- Друзі, товариші.
- А у вас є друзі? А товариші?

І частина

- Скажіть мені, яка різниця між другом і товаришем? Хто такий друг? А кого можна назвати товаришем?
- Відповіді дітей
- Друг – це та людина, яка довіряє вам, в ви довіряє їй; яка вам віддана, духовно близька вам, вам з нею цікаво проводити час, у вас спільні інтереси. А товариш – це той, хто з вами приятелює, робить щось разом з вами, ваш супутник у подорожах.
- Розкажіть про свого друга. А тепер про одного з товаришів.
- Розповіді дітей.
- Як ви розумієте вислів Льва Толстого: “Боягузливий друг страшніший за ворога, бо ворога побоюєшся, а на друга покладаєшся”?
- Відповіді дітей
- Ось послушайте ще один вислів: “Справжні друзі... нічого не вимагають один від одного в ім'я дружби, а роблять один для одного, що можуть” Чи погоджуєтесь ви?
- Чому?
- Відповіді дітей
- А ви так само поводитесь з друзями?
- Відповіді дітей
- Зараз я розкажу вам одну історію про двох подруг: “Люба прийшла до Каті і кличе її гратися. А у Каті ще не прибрані іграшки. Люба каже: “Поки ти прибереш іграшки, я піду пограю в м'яч” і пішла надвір...” Чи правильно вчинила Люба?
- Чому ви так думаєте?
- Відповіді дітей

- Які прислів'я та приказки про дружбу ви знаєте?
- Друзі пізнаються в біді. Нових друзів май, старих не забувай. Людина без друга, що їжа без солі. Хорошого друга знаєш, як з ним розлучишся.
- Як ви розумієте прислів'я: "Друзі – це злодії часу"?
- Відповіді дітей
- Так, справді. Ми проводимо з друзями багато часу, але цей час ми проводимо з користю. От ви ходите в гості до своїх друзів? Гуляєте разом?
- Відповіді дітей
- Що ви любите робити разом з друзями?
- Розповіді дітей.
- Як часто ви бачитеся?
- Відповіді дітей
- Послухайте ще одну історію-загадку: "Після сну вихователь сказала дітям: "Застеляйте швидше ліжка, підемо дивитися ляльковий спектакль". Марина охайно застелила своє ліжко, хотіла уже бігти в зал, озирнулася, а Віталік ніяк не може впоратися з ковдрою, вона постійно сповзала на підлогу." Як вчинить Марина далі, якщо Віталік кращий друг? А як би вчинили ви?
- Відповіді дітей

III частина

- Давайте ми з вами зараз послухаємо пісеньку. Слухайте уважно і дайте відповідь на питання про що пісенька?
- Пісня про дружбу.
- Чи погоджуєтесь ви з прислів'ям: "Дружба – це найцінніший скарб"?
- Відповіді дітей
- Тож давайте берегти, цінувати і примножувати цей скарб!

**Етична бесіда на тему:
«Ввічливість і турботливість»**

(старший дошкільний вік)

Мета: уточнити уявлення дітей про ввічливість, учити користуватись ввічливими мовними формами (будь ласка, вибачте, добрий день, до побачення); викликати бажання піклуватися про інших, виявляти чуйність і турботливість.

Хід:

I. Вступна частина:

Вихователь: Сьогодні ми поговоримо з вами про те, як повинні поводитись діти з дорослими, товаришами, учителями, батьками, сторонніми людьми, тобто про ввічливість. Що, на вашу думку, означає слово «ввічливий»?

II. Основна частина.

Вихователь:

- Зараз я вам зачитаю вірш, а ви дасте йому назву.

Читання вірша С. Погореловського
«Ввічливий».

II. :

Запитання:

Кого ж можна назвати ввічливим?

Пригадайте, які твори ви читали про ввічливість.

Чому хлопчиків усі відмовляли на його прохання?

Хто допоміг йому стати ввічливим?

Коли потрібно вживати «чарівне слово»?

Які ще ввічливі слова ви знаєте?

Вихователь:

- Діти, я вам розповім про один випадок з Вітею і його сестричкою Олею, а ви подумайте, як можна оцінити поведінку хлопчика.

«Прийшовши зі школи, Вітя сів читати книжку. До нього підійшла сестричка Оля.

Вітю, дістань, будь ласка, з етажерки мою книжку.

Не заважай!—крикнув на неї Вітя.— Хіба ти не бачиш, що мені ніколи?

Пробач, Вітю, я більше не буду заважати,— сказала Оля й пішла до другої кімнати, до своїх іграшок...»

Як поведився Вітя?

Чи правильно він повівся?

Що він повинен був зробити?

Моральні задачі:

Вчителька дає завдання Юркові:

Піди, будь ласка, Юрку, в учительську й принеси журнал.

Покажіть, як це треба зробити.

Олег зустрівся в дверях з Надійкою. Що він повинен робити?

Вихователь розповідає, а діти хором вставляють ввічливі слова:

- Мама послала Маринку до тьоті Ліди за книжкою. Маринка подзвонила у двері, зайшла в квартиру і сказала... (Добрий день). Тьотя Ліда саме відпочивала, дівчинці стало незручно і вона сказала... (Пробачте, будь ласка).

Тьотя Ліда дала дівчинці книжку. Маринка сказала... (Дякую, до побачення) і пішла додому.

Учитель переказує дітям оповідання В. О. Сухомлинського «Здрастуйте» «Дякую».

:

Будь завжди ввічливим, чуйним і уважним.
Зустрінеш знайомих — привітайся.

Допустив помилку, проявив грубість,
попроси пробаченн

Завжди допомагай літнім людям, товаришам,
молодшим.

Ніколи не перебивай, співрозмовника,
навіть тоді, коли ти з ним незгодний,
вислухай його до кінця і тільки тоді
вислови свою думку.

III. Заключна частина:

Вихователь підводить підсумок. Дає оцінку
роботі дітей на занятті.

Етична бесіда на тему:

«ПОДОРОЖ ДО КРАЇНИ ВВІЧЛИВОСТІ ТА ДОБРОТИ» (старший дошкільний вік)

Мета. Узагальнити знання учнів про
правила поведінки вдома, в школі, в
громадських місцях, виховувати шанобливе
ставлення до старших, батьків, виявляти
піклування про молодших, слабших.

Обладнання. Лист професора Будьласки,
іграшка лисички, словник «чемної людини»,
червоні та зелені картки.

Хід:

І Вступна частина

Малята, сьогодні вас чекає подорож до Країни Ввічливості та Доброти. Перш ніж відправлятися до подорожі, що ми з вами повинні зробити? (Привітатися). Отже, давайте привітаємось піснею "Добрий день": Треба дружно привітатись: "Добрий день". Дружно, голосно сказати: "Добрий день".

Вліво, вправо поверніться,
Туди-сюди посміхніться,
"Добрий день" - зрази.

-Діти! Ми отримали листа від професора Будьласки. Він пропонує нам помандрувати до Країни Ввічливості і Доброти. Чи бажаєте ви помандрувати до цієї країни? Як же туди дістатися? Про це ми дізнаємося із листа професора Будьласки. Коли ми пройдемо через усі перешкоди, ми отримаємо найцінніший скарб – будемо ввічливими і нас поважатимуть люди.

II Основна частина

-Любі діти! Шлях для того щоб стати ввічливим та добрим буде нелегким. Його треба подолати і підтримати один одного. Сподіваюся, ви подолаєте усі перешкоди. Виконуючи завдання ви здобуватимете все нові і нові знання про те як потрібно себе поводити.» Отже, відправляємося у подорож!

Гра "Потзд"

I. Першою нашою зупинкою є "Словник чемної людини".

-Малята, ви знаєте ввічливі слова? Тоді ось яке вас чекає завдання. Вам потрібно скласти словник. (Всі слова, які говорять діти, записуються у великий словник).

-Молодці! Вийшов гарний словник. Сподіваюся, ви будете завжди користуватися ним. Хором читають словник.

II. Наступна зупинка "Містечко вихованих людей".

-О, та тут побував хуліган. Він переплутав усі їхні правила і життя зіпсувалося, усе тепер переплуталося. Діти, допоможемо жителям цього містечка виправити помилки?

Речення із помилками:

1. Проходити на своє місце у кінотеатрі треба спиною до тих, хто сидить. 2. Чемний

хлопчик завжди смикає дівчаток за коси.

3. Ввічливі діти ніколи не поступаються місцем старшим. 4. Виховані діти

обгортку від цукерки кидають на тротуар.

5. Усі діти переходять вулицю на червоне світло світлофора. 6. Виховані

хлопчики завжди лазять по деревах.

7. Дівчатка витирають руки об сукню.

(Діти виправляють речення).

-Я впевнена, що ви у мене ввічливі і хороші дітки, тому подолаєте усі перешкоди. Запам'ятайте, щоб люди вас поважали, слухали, дотримуйтеся золотого правила: "Відноситися до людей треба так, як би ви хотіли, щоб ставилися до вас".

III. Зустріч із лисицею

-Отже, мандруємо далі. Будьте обережні, адже трапляються випадки, коли під час мандрів можна зустріти несподівано розбійників чи хуліганів. Ви не боїтесь?

(Іграшкова лисиця)-О, що це за малюки? Куди це ви зібралися? (Діти пояснюють, що вони йдуть до країни Ввічливості та Доброти).

-Та що ви? Навіщо це вам потрібно? Ось залишайтеся зі мною. (Діти відмовляються).

-Ну добре, тоді я дам вам деякі поради, якими можна скористатися в країні Ввічливості та Доброти.

"Шкідливі поради".

Ніколи не мийте руки, шию, вуха, обличчя. Вони знову стануть брудними. Навіщо марно витрачати свій час. Стригтися також не обов'язково, бо як постарієш, голова облісіє. Вранці зовсім не обов'язково зав'язувати шнурки на черевиках, банти на косах, бо вони протягом дня і самі порозв'язуються.

Вихователь: Діти, вам подобаються такі поради? Хіба можна ними скористатися? (вихователь говорить голосом лисиці) -Що? Не бажаєте таких порад? Ну, тоді слухайте ось які:

якщо товариш запросив тебе на день народження, залиш подарунок вдома. Він і тобі самому згодиться. Ні з ким у гостях не розмовляй, тільки вибирай, що смачніше, та їж;

дівчаткам треба завжди ставити підніжки, показувати язика, лупцювати; - якщо твій товариш упав, покажи на нього пальцем, смійся голосно, щоб він побачив, що ти не засмучуєшся.

Вихователь: - Це поради справді хуліганські, нам з тобою не по дорозі. Діти, нам треба довести, що ми їй не друзі, та навчити справжніх правил поведінки. Давайте хором прочитаємо написані правила.

Правила:

- Не поспішай першим сісти за стіл.
- Не розмовляй під час їжі.
- Не перебивай того, хто говорить.
- Не показуй пальцями на інших.
- Не забудь зняти шапку, коли заходиш у приміщення. - Поступайся місцем людям похилого віку.
- Не забудь вибачитися, якщо ти когось

штовхнув.

-Добре, я

зрозуміла, що ви хороші діти, я не буду вас більше затримувати. Мені соромно.

IV. А зараз на нашому шляху "Світлофор ввічливості".

І тепер

залежить тільки від вас, чимі будемо хорошими і ввічливими, чи неслухняними дітьми яких ніхто не любить. Отже, я читатиму речення і якщо ви вважаєте, що так можна чинити ви підіймаєте червоний колір - забороняю, а якщо вірно, зелений - дозволяю. Зрозуміли, розпочинаємо! 1.

Дайте мені хлібину, - звертається хлопчик у магазині до продавця **(червана)**.

2. Вибачте, будь ласка, я штовхнула вас ненавмисно, - каже дівчина в автобусі **(зелена)**.

3. Покличте до телефону Марину **(червона)**.

4. Я трохи порвала цю книжку, підклейте її самі. - Сказала дівчинка бібліотекарю **(червона)**.

5. Люба бабуся! Я із задоволенням тобі допоможу **(зелений)**.

Етична бесіда:

1. Дітки, які ви знаєте ввічливі слова?
2. А які слова необхідно говорити при зустрічі з людиною?

3. Якщо ми прощось просимо людину, що потрібно говорити?
4. Що потрібно сказати людині, якщо вона вам допомогла?
5. Про які нові правила поведінки ви дізналися?
6. А якого золотого правилами повинні дотримуватися?
7. Як ми повинні ставитися до людей похилого віку?
8. Який зовнішній вигляд повинні мати виховані, чемні діти?
9. А як ми повинні поводитися себе у гостях?
10. Як необхідно поводитися у громадському транспорті?

III Заклучна частина

- Молодці! Ви добре справилися із завданням. Тепер ви будете ввічливими і добрими дітками, і вас любитимуть.

Етична бесіда на тему

“Добро в нашій душі”

(Старший дошкільний вік)

Мета: визначити і окреслити суть категорій "добро" і "зло"; допомогти дітям

у свідомити значення добра як життєвого вибору в духовному становленні особистості; створити ситуацію, за якою учень може виявити доброту і відчутти від цього задоволення; виховувати схильність безкорисливо чинити добро.

I. Вступна частина

Організація дітей:

Я всміхаюсь сонечку:

Здрастуй, золоте!

Я всміхаюсь квітонеці:

Хай вона цвіте!

Я всміхаюсь дощику:

Лийся, мов з відра!

Друзям усміхаюся

Зичу їм добра!

Який настрій передає цей віршик?

На які гарні вчинки надихає радісний, гарний настрій?

Який у тебе найчастіше настрій?

Коли він буває гарним і радісним?

II. Основна частина

Творче завдання "Сонце доброти". -

Намалюйте сонце доброти, у якого повинно бути стільки променів, скільки добрих вчинків різних людей ви згадаєте, потім кожен розповість про своє сонце доброти. (Виконання завдання та розповіді дітей).

- Сьогодні ми будемо говорити про Добро і Зло в нашій душі і про те, як робити добро і не робити зла.

Бесіда за малюнком "Добре діло роби сміло".

- Що сталося з цією старенькою жінкою?

- Як вона почувається?

- Як можна допомогти бабусі?

- Що для вас важливіше: почути слова подяки чи просто допомогти?

- Які добрі справи ви можете зробити для своїх бабусі та дідуся, стареньких сусідів, незнайомих стареньких людей.

- Як зробити так, щоб добро на планеті Земля примножувалось?

- Самому робити добрі вчинки.

- Вирости гарною і доброю людиною.

- Щодня робити хоч маленькі, проте добрі справи.

- Ваші пропозиції.

- Діти, людина прийшла у цей світ, щоб творити добро і добру пам'ять залишити по собі. Про це гарно сказала у своєму вірші "Людина починається з добра" Любов Забашта.

- Учню казав мудрець:

"Живи, добро звершай, та нагород за це не вимагай.

Лише в добро і вищу правду віра

Людину відрізняй від мавпи і від звіра:

Хай оживає істина стара:

Людина починається з добра.”

- До чого закликає нас автор цього вірша?

Людина – творець добра. У характері нашого народу доброта і чуйність, щирість та вміння розділити чужий біль, вчасно підтримати у важку хвилину.

- З давніх-давен, гарні стосунки між людьми, взаємопідтримка, милосердя були основними у житті, і про це говорить народна мудрість.

“Хто людям добра бажає, той і собі має.”

“Роби добро – не кайся, робиш зло – зла і сподівайся.”

“Все добре пам'ятай, а зла уникай.”

“Добре серце, як сонечко в небі.”

- Добрі вчинки потрібні нам у житті і залежать від наших душевних зусиль. Чому я так кажу? Тому що наші добрі думки і почуття знаходяться у наших душах.

- А що ж таке душа, як ви розумієте?

- Душа – це живий відгук людської істоти на все, що відбувається. І якщо у людини цей відгук є, вона душевна людина, а якщо ні – черства і байдужа.

- Спробуємо заглянути у свою душу і намагатимемося визначити, які ми.

- Будь ласка, продовжіть речення:

Я плачу, коли...

Я сміюся, коли...

Я радію, коли...

III. Заключна частина

Отже, зробимо висновок: кожна людина може формувати свою душу.

Ви повинні прагнути до розвитку своєї душі.

Етична бесіда на тему:

“ЩЕДРІСТЬ І ЖАДІБНІСТЬ”

(старший дошкільний вік)

Мета: продовжувати знайомити дітей із людськими чеснотами.

Розкрити перевагу щедрості над жадібністю. Виховувати дружні стосунки між дітьми у групі.

Обладнання: вірш А. Костецького «

Велосипед», Правила ввічливості, доброти.

Хід:

I частина

Повторення правил ввічливості.

- Діти, а пам'ятаєте ми з вами говорили про ввічливість. А хто може пригадати мені що це таке???

Ввічливість – вміння поводитися так, щоб іншим було приємно з тобою.

- А як ви думаєте, чи існують певні Правила Ввічливості? Так. Вони існують. Зараз я вам їх зачитаю, а ви уважно мене слухайте,

а потім скажете, чи ви живете за цими правилами.

1. Будь завжди привітним, вітайся при зустрічі, дякуй за допомогу, прощай.
2. Не примушуй за тебе хвилюватися, ідеш – скажи куди і коли повернешся.
3. Не капризуй, не бурчи.
4. Якщо випадково когось образив – вибачся.
5. Даруй людям радість спілкування з тобою.

- Діти, ви уважно послушали правила.

Живете ви за цими правилами?

- Діти., то яку людину ми можемо назвати ввічливою?

- А кого із своїх товаришів ви можете назвати найввічливішими?

- А сьогодні ми з вами познайомимось ще з двома новими для вас людськими чеснотами. Одна з них, це щедрість.

II Частина

Щедрість – це той, який радо надає матеріальну допомогу комусь, не шкодує своїх витрат, охоче ділиться чим-небудь своїм, ще – багатий на щось.

- Діти, як ви розумієте це визначення?

- А як ви вважаєте, щедрість це хороша чи погана риса характеру?

- Молодці, це дійсно хороша риса характеру. А зараз я вам зачитаю ще одну людську чесноту.

Скупий – протилежний до слова «щедрий» це людина ощадлива до себе і до інших, в матеріальному плані.

- А як ви розумієте це визначення? От бачите, ці два визначення є протилежними..

- А зараз давайте прочитаємо з вами оповідання В. Сухомлинського «Що посієш, те й пожнеш»

Одного разу до нас прилетіли голуб і голубка. Сіли та й воркочуть. Ніби дивляться на мене і прошось просять. Я полізна дах, відчинив маленьке віконце. Голуби заховалися у нього. Я виніс їм зерна. Наступного ранку я знову їх погодував і поставив коритце з водою. А потім було більше таких днів, що я забував погодувати голубів.. А то якось уранці бачу – голуби сидять на подвір'їк сусідів, і маленька дівчинка Оля годує їх. Кликав я голубів, але вони більше не прилетіли. Що посієш, те й пожнеш, - говорить українське прислів'я. Посіяв байдужість – пожав зневагу.

- Діти, як ви розумієте зміст прислів'я «Що посієш, те й пожнеш»?

- А чому голуби залишили свого хазяїна?
- Розкажіть, як ви піклуєтесь про птахів?
- А зараз давайте з вами пограємо в невеличку гру, яка називається «Продовж прислів'я» Я читаю вам, а ви продовжуєте.

1. На чужий коровай очей не поривай, а про свій...(ДБАЙ)
2. За копійку аж...(ТРУСИТЬСЯ)
3. В чужих руках завше більший...(ШМАТОК)
4. У скупого все...(ПО ОБІДІ)
5. Скупий складає, а щедрий...(СПОЖИВАЄ).
6. І сам не дам, і другому...(не дам)
7. За двома зайцями не женись, бо жодного...(НЕ ВПІЙМАЄШ)
8. Це такий що за шматок що за шматок кишки, піде сто верст...(ПІШКИ)
9. І тяжко нести, й жалко...(КИНУТИ).

- Діти, ви молодці, справились з завданням.

А зараз я вам розповім вам вірш

А.Костецького «Велосипед»

Славкові, що з квартири сорок,

Велосипед купили вчора.

Він зразу в двір його потяг,

Прудкого та прудкого

Все хизувався ним,

Та нас не підпускав до нього

Просив Юрко:

- Нудай хоч раз

Проїду метрів з двісті!
- А ч який!
Свого купи та їзди.
І я просив,
Та він «Моє!»
І нам кататись не дає...
Ну й що, нехай!
А ми зате в кіно ходили.
Разом у нашому дворі
Співали, скільки сили,
А потім грали у квача.
Аж поки вечір не почався.
А що Славко?
Він сам – один
Сидів з велосипедом
І вже кататись не хотів.
Отак йому і неба.

Діти, як ви думаєте, правильно поступив хлопчик, не поділившись велосипедом з друзями?

- А міг він поступити по іншому?
- Чому діти провчили Славка
- А як ви вважаєте, потрібно ділитися з друзями?
- А ви ділитесь, ви щедрі?
- Скажіть, а біти скупими, це добре чи погано? А чому ви так думаєте?

- А зараз я дам вам невеличке завдання. Вам потрібно скласти невеличке оповідання про щедрість і жадібність.. Я вам зараз прочитаю одне оповідання, яке склали ваші однолітки. Слухайте.

Про щедрість і жадібність.

Одного разу у парку зустрілися Оленка і Юля.. Оленка ласувала смачними цукерками, а друга дівчинка стояла поруч. До школярок підійшла бабуся і запитала; «Дівчатка, ви щедрі, чи жадібні». Ті подивилися один на одного, але нічого не відповіли. Оленка продовжувала їсти цукерки, а поруч стояли Юля і старенька бабуся.

Потім бабуся дістала із сумки коржика і пригостила обох дівчаток. Юля взяла і подякувала, а Оленка поглянула і почервоніла. Думаю вона зрозуміла свою помилку. А ви як думаєте?

- Ось так написали діти вашого віку. А ви зараз мені складете декілька речень про «щедрість» і «жадібність»
- Молодці діти. А вдома запитаєте своїх мам, татусів, бабусь, дідусів як вони розуміють ці людські чесноти. І чи присутні вони у них, згода?

- Діти, то яка людська чеснота повинна переважати, щедрість чи жадібність???
- А зараз я вам зачитаю деякі прислів'я і приказки.

Прислів'я і приказки.

1. Шануй сам себе, шануватимуть і люди тебе.
  2. Хто чисте сумління має, спокійно спати лягає.
  3. Добре роби, добре буде.
  4. Добре ім'я – найкраще багатство.
  5. Добро пам'ятають, а лихो щедовше.
  6. Хто людям добра бажає, той і сам собі його має.
  7. Робиш добро – не кайся, робиш зло – зла сподівайся.
  8. Від добра добра не шукають.
  9. Не одежа красить людину, а добрі діла.
  10. З добрим поживеш – добре й переймеш, з лихим зійдешся – й свого позбудешся.
- А хто з вас може пояснити хоча б одне з цих прислів'їв і приказок?

III Частина

- Молодці діти. Ви уважно мене слухали, доповнювали, вели активну бесіду, тож давайте зараз підведемо підсумок. А підсумком нашим буде виведення

морального правила, а ним нам послугує
одне з прислів'їв